

швидкої (упродовж 100 хвилин) ідентифікації людини. Нещодавно такими пристроями обладнано всі обласні підрозділи поліції з техніко-криміналістичного забезпечення розслідування.

Проведений нами аналіз експертної діяльності під час розслідування воєнних злочинів довів значне збільшення кількості й різноплановості експертиз, які проводять сьогодні та які проводитимуть у недалекому майбутньому. Збільшення кількості експертиз за окремими напрямками порушує проблему кадрового забезпечення судово-експертної діяльності. Недостатність кадрів відчувається вже сьогодні, що своєю чергою впливає на терміни проведення експертиз.

Перелік джерел посилання

1. Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. Дніпропетровськ, 2015. 432 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 10.08.2023).
3. Пиріг І. В. Використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, учинених в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спеціальний випуск № 2 (121). С. 348—353.
4. Експерти ННЦ ICE працюють на місцях ворожих обстрілів / ННЦ ICE : офіц. вебсайт. URL: <https://www.hniise.gov.ua/15341-eksperti-nntsse-pratsyuyut-na-mstsyah-vorozhix-obstrlv.html> (дата звернення: 04.09.2023).
5. КНДІСЕ отримав лазерний 3D сканер «FARO Laser Scanner Focus S» від уряду Німеччини / КНДІСЕ : офіц. вебсайт. URL: <https://kndise.gov.ua/kndise-otrymav-lazernyj-3dskaner-faro-laser-scanner-focus-svid-uryadu-nimechchyny> (дата звернення: 04.09.2023).
6. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказом Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін та допов.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 04.09.2023).
7. Білоус Р. В., Кузнєцова Т. В. Роль судово-портретної експертизи у кримінальних провадженнях, пов'язаних з російською збройною агресією проти України. *Державна безпека України в умовах російської агресії: актуальні питання експертно-криміналістичного та науково-технічного забезпечення* : зб. мат-лів всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 22.08.2023). Т. 1. Київ, 2023. С. 17—20.

Питання міжнародного співробітництва в галузі судової експертизи під час війни

Євген Півньов,

ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2430-3510>, e-mail: Pivnov@hniise.gov.ua

Досліджено окремі питання міжнародної діяльності у сфері судової експертизи під час війни. Акцентовано увагу на розширенні предмету дорожньо-технічної експертизи у зв'язку із появою нових завдань, пов'язаних із викликами війни. Наведено приклади підтримки міжнародних партнерів, що набуває нового сенсу в аспекті розв'язання найскладніших проблем експертного забезпечення правосуддя. Наголошено на необхідності врегулювання цих питань у профільному законі України «Про судову експертизу».

Ключові слова: дорожньо-технічна експертиза; міжнародне співробітництво у галузі судової експертизи; міжнародна допомога; залучення іноземних експертів; кримінальне процесуальне законодавство.

Addressing International Cooperation in Forensic Science During Wartime

Yevhen Pivnov

This article delves into specific facets of international cooperation in forensic science during wartime. It places particular emphasis on the broadening scope of road-technical examination in response to emerging challenges brought about by the onset of war. It provides examples of assistance by international partners, which assume heightened significance when dealing with the most intricate issues of providing forensic science services for justice authorities. The necessity of addressing these concerns through specialized legislation in the Law of Ukraine «On Forensic Examination» is underscored.

Keywords: road-technical expertise; international cooperation in forensic science; international aid; engagement of foreign examiners; criminal procedural legislation.

Науковий напрям діяльності, за яким ми працюємо вже третій рік поспіль, стосується дослідження проблем використання результатів дорожньо-технічної експертизи як джерела доказів у кримінальних провадженнях. Хотілося б звернути увагу на розширення предмету дорожньо-технічної експертизи у зв'язку з появою нових завдань такого дослідження, пов'язаних із викликами війни росії проти України. Адже раніше (до нападу російського агресора на Україну) головні проблеми даного роду судової експертизи були пов'язані із необхідністю розроблення теоретичних, правових і практичних питань щодо державної політики у сфері забезпечення дорожнього руху [1]; методичної бази дорожньо-технічних досліджень як інструмента протидії злочинам у сфері будівництва доріг [2; 3]. Із початком війни актуальності набуло питання фіксування та розслідування (зокрема, за допомогою спеціальних знань) воєнних злочинів рф, пов'язаних із руйнуванням дорожньої інфраструктури нашої країни [4—7]. Суттєва допомога для спільноти українських експертів надходить із боку іноземних партнерів.

Проблеми інтеграції судово-експертної діяльності українських фахівців та міжнародного співробітництва в галузі судової експертизи є актуальними для будь-якого періоду її розвитку в Україні, однак особливого значення вони набувають під час війни. Мова йде про те, що саме у цей тяжкий для України час підтримка міжнародних партнерів набуває нового сенсу у розв'язанні найскладніших проблем експертного забезпечення правосуддя. Узагалі підтримка європейською та світовою спільнотою народу України впливає на хід цієї кривавої війни. Так, на початкових стадіях російської агресії членами Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI) прийнято рішення виключити із потужної організації судових експертів Європи представників росії та білорусі. У такий спосіб європейські експерти продемонстрували нам свою підтримку.

Із 24 лютого 2022 року Харків, де розміщено Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» (далі — ННЦ ICE), став щитом для багатьох регіонів України та європейських держав, і дотепер тримає міцну оборону. Судові експерти та науковці із перших днів війни не на мить не припиняють своєї роботи та роблять усе можливе для наближення перемоги. Європейські партнери не залишились осторонь, а всіма можливими способами допомагають розв'язувати різноманітні питання експертного забезпечення правосуддя. Як уже наголошено, важливе завдання, що постало перед судовими експертами, — фіксування та встановлення розміру збитків, завданих росією. Так, завдяки європейським партнерам судово-експертні установи отримали в користування 3D сканери, за допомогою яких досліджують зруйновані об'єкти житлової, промислової та дорожньої інфраструктури.

Ще один приклад міжнародної матеріально-технічної підтримки: за сприяння Міністерства юстиції України Офіс Генерального прокурора України спільно з Тимчасово повіреним у справах Французької Республіки в Україні Бенджаменом Рорігом передали ННЦ ICE унікальну мобільну лабораторію для експрес-аналізу ДНК загиблих, виявлених у місцях масових поховань. Масштаби скоєних окупантами злочинів величезні. Буча, Ірпінь, Маріуполь, Ізюм та багато інших міст та селищ України стали

свідченням геноциду українського народу. Використання можливостей мобільної лабораторії працівниками ННЦ ІСЕ на замовлення правоохоронних органів стало безцінним під час розв'язання завдань з ідентифікації невпізнаних жертв геноциду, що підтверджують спостерігачі з європейських держав. Як приклад міжнародного співробітництва можна навести договір, укладений із європейськими установами *Panacea Cooperative Research* та *ARTEC Europe* щодо перспектив використання ННЦ ІСЕ програмного забезпечення для ідентифікації особи за допомогою програмного забезпечення *Skeleton•ID* (черепно-лицьового накладання, порівняння облич, біологічного профілювання та порівняльної рентгенографії) тощо.

Інша проблема, що стосується міжнародного співробітництва, пов'язана із необхідністю вдосконалення законодавства України в галузі судової експертизи. Іноді виникає необхідність залучення судових експертів іноземних держав для виконання судових експертиз в Україні. Так, за результатами Моніторингового звіту Міністерства юстиції України [8] виокремлено три основні проблеми, що потребують розв'язання: 1) залучення іноземних експертів до проведення судових експертиз в Україні; 2) результати судових експертиз, проведених за кордоном; 3) збереження документів в умовах воєнного та/або надзвичайного стану. Зокрема пропонується врегулювати розбіжності між положеннями Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах й протоколів до неї та ст. 571 Кримінального процесуального кодексу України (далі — *КПК України*).

На нашу думку, ураховуючи ту обставину, що порядок кримінального провадження відповідно до вимог КПК України визначено виключно кримінальним процесуальним законодавством, необхідно удосконалити й текст Закону «Про судову експертизу» (далі — *профільний Закон*), який у частині про міжнародне співробітництво містить відповідні норми. Так, згідно зі ст. 23 профільного Закону «Залучення фахівців з інших держав для спільного проведення судових експертиз», керівники державних спеціалізованих установ, що проводять судові експертизи, у необхідних випадках мають право за згодою органу або особи, що призначили судову експертизу, включати до складу експертних комісій провідних фахівців інших держав. Такі спільні експертні комісії здійснюють судові експертизи за нормами процесуального законодавства України. Відповідно ж до норм КПК України, керівник експертної установи взагалі не наділений правом залучати експерта, тим більше — експерта іноземної держави, оскільки це не належить до його (керівника) компетенції. На керівникові експертної установи — лише організація діяльності судових експертів цієї установи. Залучення судового експерта — виключно компетенція особи (органу), що призначає судову експертизу. Отже, наведене питання потребує нормативного врегулювання.

Перелік джерел посилання

1. Державна політика у сфері забезпечення дорожнього руху: теорія, законодавство, практика : мат-ли Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 05.11.2021). Харків, 2021. 134 с. DOI: 10.31359/978 966 998 313-8 (дата звернення: 20.08.2023).
2. Півнюв Є. О. До питання експертного забезпечення розслідування злочинів у сфері будівництва доріг. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу* : мат-ли III міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15.12.2021). Київ, 2021. С. 234—237. URL: <https://kndise.gov.ua/aktualni-pytannya-sudovoyi-ekspertologiyi-kryminalistyky-ta-kryminalnogo-proczesu-materialy-iii-mizhnar-nauk-prakt-konf-m-kyuyiv-15-grudnya-2021-r/> (дата звернення: 05.09.2023).
3. Pivnov Ye. O. Problem issues of using special knowledge during the investigation of crimes in the field of road construction // *The 7th International scientific and practical conference "International scientific innovations in human life"* (January 19—21, 2022) Manchester, 2022. Pp. 791—798. URL: <https://sci-conf.com.ua/vii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-international-scientific-innovations-in-human-life-19-21-yanvary-2022-goda-manchester-velikobritaniya-arhiv/> (дата звернення: 28.08.2023).

4. Півнюв Є. До проблем методичного забезпечення судової дорожньо-технічної експертизи під час війни. *Актуальні питання судової експертизи та криміналістики* : зб. мат-лів міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди ювілеїв видат. учених: 95-річчя від дня народж. Л. Ю. Ароцкера («Ароцкерівські читання») і 105-річчя від дня народж. М. В. Салтевського (Харків, 19.05.2023). Харків, 2023. С. 239—241. URL: [https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2023_tezy_konference28_compressed_compressed_compressed%20\(1\)-181-360.pdf](https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2023_tezy_konference28_compressed_compressed_compressed%20(1)-181-360.pdf) (дата звернення: 23.08.2023).
5. Півнюв Є. О. Проблемні питання експертних досліджень із визначення шкоди та відшкодування збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії російської федерації. *Проблематика документального оформлення, визначення шкоди та відшкодування збитків, завданих Україні та її громадянам внаслідок збройної агресії Російської Федерації* : тези міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 22.06.2022). Харків, 2022. С. 106—110. URL: <https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/wp-content/uploads/2022/06/programakonferenczii%CC%88-22-cherhvnya-nyuu.pdf> (дата звернення: 05.09.2023).
6. Півнюв Є. О. Деякі аспекти розширення меж предмету дорожньо-технічної експертизи в умовах війни та відновлення України у повоєнний період. *Актуальні питання судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану та повоєнний період* : мат-ли всеукр. наук.-практ. конф. (Одеса — Львів, 28.09.2022). Львів, 2022. С.121—123. URL: <http://ndekc.lviv.ua/pdf/174.pdf> (дата звернення: 20.08.2023).
7. Півнюв Є. О. Адаптація до викликів війни пріоритетних напрямів наукових досліджень у сфері судової експертизи. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу* : мат-ли IV міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 16.12.2022). Київ, 2022. С.383—386. URL: <https://kndise.gov.ua/conferenceua-2022/> (дата звернення: 20.08.2023).
8. Ефективність нормативно-правового регулювання у сфері судово-експертної діяльності : моніторинг звіт Мін'юсту України. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2023/02/08/20230208172351-37.pdf> (дата звернення: 05.09.2023).

Імплікації соціальних кнопок у соціальних мережах під час розв'язання питань лінгвістичної експертизи мовлення

Наталія Піддубна,

докт. філол. наук, ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»; м. Харків, Україна;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0331-0496>, email: piddubnan71@gmail.com

Віталій Переяслов,

канд. філол. наук, ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»; м. Харків, Україна;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3262-1210>, email: vitalypereyaslov@ukr.net

Статтю присвячено дослідженню семантики й функцій інтернет-кнопки «Подобається» в інтернет-комунікації та її ролі під час аналізування матеріалів, які надходять на дослідження експерту-лінгвісту для проведення семантико-текстуальної експертизи мовлення в контексті встановлення публічності інформації та ознак виправдовування, підтримки, схвалення тощо.

Ключові слова: лінгвістична експертиза; соціальні кнопки; схвалення; підтримка.

Implications of Social Buttons in Social Media During Forensic Speech Examination

Nataliia Piddubna, Vitalii Pereiaslov

This article explores the semantics and functions of the «Like» button in online communication and its role in analyzing materials submitted for forensic speech analysis. It focuses on establishing the public nature of information and signs of justification, endorsement, support, and more within the context of semantic-textual speech examination.

Keywords: linguistic expertise; social buttons; approval; support.